

ישעיהו ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עככ"ב - לכריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכ"ר

גליון מס' 372

ערש' ק פרשת 'שלוז לך', כב' בסיון תשע"ג

מלך ביופיו!

בפרשתינו קוראים אנו על אותם המרגלים שהלכו לתור את הארץ "כולם אנשים" דהיינו, חשובים היו אותה שעה וכשרים! ראשי שבטים שבטי קה בודאי שאין לנו תפיסה בקומתם וגדלותם וממילא אין אנו יכולים לתפוס ולהבין את עומק חטאם שהיה "דקה מן הדקה" בהוציאם את זיבת הארץ רעה. מלבד יהושע בן נון וכלב בן יפונה שניצלו מאותה עיצה. אולם בכל זאת רצינו לפי מיעוט הבנתנו לנגוע בנקודה אחת ממנה ניקח עיצה כיצד עלינו להסתכל ולהגיב במעשים ומקרים המתרחשים בחיינו! המרגלים טענו "ארץ אוכלת יושביה!", כל מקום שהם מגיעים, לא עלינו, הלווית המת - הולכים לקבור מתים. אכן תמונה מזעזעת, לכאורה האמת והצדק איתם בטענתם, כיצד יכולים הם לקחת על כתיפם אחריות על חייהם של רבבות מבני ישראל ולהכניסם למקום שיגרום למיתתם?! ואם כן לכאורה, על מה יצא הקצף?! אלא, שחז"ל גילו לנו את הסוד שעמד מאחורי הקלעים, ה' יתברך ברוב רחמיו עשה זאת לטובתם של המרגלים, שכשאנשי הארץ יהיו כל הזמן עסוקים בקבורת מתייהם וממילא לא יבחינו במרגלים, יתפסו אותם ויענישו קשות על שליחותם! המרגלים נתבעו דוקא בשל גדלותם שהיו צריכים להתבונן, לחקור ולדרוש, לדוגמא: האם בלוח המודעות אכן היו הודעות על לוויית שאירעו בשבוע לפני כן או שמא לוח המודעות היה ריק? יכלו הם אף לעשות סיבוב בבית הקברות לאחר שהתפנה ולראות האם אכן על המצבות חקוקים תאריכי קבורה קרובים אחד למשנהו ויותר מזאת יכלו לשאול אם אמת ונכון הדבר, אם כן מדוע בכל זאת אנשי הארץ לא בורחים ונסים על נפשם, כל עוד רוח חיים בקירבם?! אלא, שנגיעה דקה מן הדקה שכירסמה בקירבם היא שהאפילה והסתירה את האמת הברורה. בתוך תוכם ידעו המרגלים שכאשר יגיעו לארץ אזי יפסיקו הם להיות ראשי השבט, ינטל מהם תפקידם ומעמדם. אותה הפניה שהיתה כאמור עמוק בליבם, היטתה דעתם להתעלם מלראות ולבחון את הדברים עד הגיעם לאמת לאמיתה!

אחים יקרים, עתה נבוא אלינו ולביתינו, האם לא פעם אנו מפטירים בצורה כזאת או אחרת, על ביתינו "בית אוכל יושביו", כלומר שמתלוננים אנו כנגד נשותינו על דא ועל הא, מדוע האוכל אינו מוכן בזמן, או מדוע הדלת לא נפתחה במהרה, כיצד זה אירע שהאוכל לא מתובל ואיך יתכן שיש אי סדר במטבח? האם חשבנו ונתנו אל ליבנו שבמפעל הגדול הזה דאגו כל היום לטפל, לכבס ולגהץ, לשבת עם הילדים על שיעורים ועד כהנה וכהנה, תפקידים מגוונים, שאם היו צריכים להזמין עובדים שיבצעו מלאכתה של אישה אחת, היו נצרכים למספר פועלים, וגם הם לא היו מצליחים לבצע את התפקיד באותה יעילות! והכל האישה עושה לבדה והבעל כשמיגע, יש לו עוד על מה להתלונן?! יתכן אף יתכן שבתוכינו מפעם איזה רצון פנימי להיות כל איש שורר בביתו, "מלך ביופיו" וממילא, חלילה המורד במלך - אחת דינו למיתה. ואותה הנגיעה מעלימה מנגד עינינו את כל הטירחה והדאגה, ההערכות וההקרבה שנעשתה עבורינו! וכזה געש מתפרץ המלך, רועש וגועש, אם האוכל קצת קר או חם, וקל וחומר אם הארוחה אינה מוכנה בזמן!!! נשכיל להתבונן, והממלכה תזכה למנוחה, לשלום ולהשראת השכינה!!!

לדעת מובה להיזהר

כולנו רוצים לזכות בילדים צדיקים, יראי שמים אמיתיים. השאלה מה אנו עושים עם הרצון הזה? זקנה אחת קיבלה על עצמה מספר רב מאוד של תעניות. אך הגיל עושה את שלו וכשל כוחה. רצתה להפך את נידה. הרב ששמע את דברי האישה, חשש להתיר את נידה. ההלכה אומרת שאם חכם מפר את הנדר, הנדר נקטר מעיקרו וכל הפעמים הקודמות שקיימו את הנדר, הרי הן כאינן. חס אותו רב על צומות האישה שכבר עשתה ולכן הוא הציע לה לבוא אל ביתה ולהסביר לבעלה שהוא יפר לה את הנדר כך שלא תפסיד את התעניות שכבר צמה (במאמר מוסגר, יש להזהיר שנדרים זה אחד הדברים החמורים שיש, והעונשים עליהם קשים ושומר נפשו ירחק מהם ויפנה כל שאלותיו בעניינים אלו אך ורק לרב מוסמך הבקי בהוראה). בדרך התניין אותו רב מדוע עלה בדעתה של אותה זקנה לקבל על עצמה דבר כה קשה - תעניות כה רבות. אותה זקנה הפתיעה אותו באומרה שאת כל זה קיבלה על עצמה למען יהיו בניה ונכדיה יראי שמים, אוהבי השם אמיתיים וגדולים בתורה. כשהגיעו לביתה של אותה אישה, הבחין הרב במסך גדול של המכשיר הטמא באמצע הסלון. ענה הרב ואמר: "גברת תאכלי כאוות נפשך, רק תזרקי את הדבר הזה מהבית. תאמיני לי שזה יועיל הרבה יותר לצאצאריך!". אותו רב היה רבי שמשון פינקוס זצ"ל, ומה סיפור זה קשור לפרשתינו? כולם יודעים ושומעים את מעשיהם הנפשעים של המרגלים שהיו בתקופת המדבר. בתחילה הם לא היו רשעים, נהפוך הוא, בתחילה הם היו צדיקים וכשרים וכמו שהתורה הקדושה מעידה עליהם "כולם אנשים ראשי בני ישראל המה", וכפירוש רש"י הקדוש זצ"ל, שאותה שעה כשרים היו, אך היה דבר שהביא להתדרדרות שהייה פירצה לנפשם, ומרום המעלה ירדו לשאלו תחתית. צריכים אנו להיזהר ולהישמר מכל דבר היכול להוריד אותנו מהרוחניות ולפגום בנשיותנו, והבא להיטהר מסייעים לו!

זמני כניסת שבת וציאת השבת

לרכנו תם	יצאת השבת	כניסת השבת	ת"א
20:54	20:24	19:19	ת"א
20:57	20:21	19:04	י-ם
20:58	20:26	19:13	חיפה
20:58	20:22	19:20	כ"ש

הפסרת השבוע: "וישלח יהושע"

מטעמים לשבת

"ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" (טולט)

כתב רבינו הרמב"ם זצ"ל: "כל מחשבה שגורמת לו לאדם לעקור עיקר מעיקרי התורה, מוזהרים אנו שלא להעלותה על ליבנו, ולא נסח דעתינו לכך, נחשוב ונימשך אחר היריהורי הלב. מפני שדעתו של אדם קצרה, ולא כל הדעות יכולות להשיג את האמת על בוריו. ואם ימשך כל אדם אחרי מחשבת ליבו - נמצא מחריב את העולם לפי קוצר דעתו! כיצד? פעמים יתור אחרי עבודת כוכבים, ופעמים יחשוב ביחוד הבורא, שמא הוא, ושמא אינו חלילה. מה למעלה ומה למטה, מה לפניו ומה לאחור. ופעמים בנבואה, שמא היא אמת, שמא היא אינה. נמצא יוצא לידי מינות! ועל עניין זה הזהירה תורה, ונאמר בה: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים", כלומר שלא ימשך כל אחד מכם אחר דעתו הקצרה, וידמה שמחשבתו משגת האמת. כך אמרו חכמים: "אחרי לבבכם" - זו מינות, "ואחרי עיניכם" - זו זנות. ולא זה גורם לאדם לטרווד מן העולם".

(מעין השבוע)

לכך, ואם זה דבר מצוה, ודאי שהשם יתברך יעזרהו, אבל לבקש שהשם יתברך יגדלהו וינשאהו בלא שום עבודה מאיתו, זה אי אפשר לבקש כלל. ועל כן כשרוצה האדם לדעת את כל התורה, אף על פי שלדעתו הוא דבר שאי אפשר לפניו, אל יתייאש, שאם יתייאש לא ילמד כלל, אלא צריך ללמוד כפי כוחו ושיכלו, ואז יקוה להשם יתברך שיצליחהו.

(תורת הפרשה)

"וראיתם אותה, וזכרתם את כל מצוות ה'" (טו, כ"ט)

כתב רבינו אברהם אבן עזרא זצ"ל: הציצית, סגולתה להזכיר לאדם את המצוות. והנה, רבים מתפללים כשהם עטופים בטלית, כדי לקרוא קריאת שמע ופרשת ציצית כשהם מעוטפים בציצית, אבל אינם מקפידים ללכת לבושים בציצית כל היום כולו - וקבע נחרצות: "רק לפי דעתך, יותר הוא חייב להתעטף בציצית בשאר השעות, משעת התפילה. למען יזכור את המצוות, ולא ישגה ולא יעשה עבירה בכל שעה. כי בשעת התפילה - הרי לא יעשה עבירה..." לכן, החיוב ללכת לבוש בציצית גדול יותר בכל שעות היום, מאשר בשעת התפילה!

(מעין השבוע)

"ויקרא משה להושע בן נון יהושע" (י"ג, ט)

המתפלל עליו: י-ה יושיעך מעצת מרגלים (רש"י). כתב בספר "עבודת ישראל", כיון שראה משה רבינו כשנתכעס יהושע על אלדד ומידד בהתנבאם: "משה מת, יהושע מכניס" - הבין מה גדולה מידת הענוה שלו, שאיננו רוצה להיות מנהיג ובורח הוא מן הכבוד. לפיכך חושש היה משה, שמא בגלל דבר זה כשלעצמו יסכים יהושע לעצת המרגלים, למען יארו ישראל במדבר תחת הנהגתו של משה ולא יכנסו לארץ ישראל, מקום שם היא עליו להיות למנהיג - ועל כן התפלל עליו שינצל מעצת מרגלים... (מענה של תורה)

"ויהס כלב את העם אל משה ויאמר ענה נענה וירשנו אותה" (י"ג, כ)

"עלה נעלה" - אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו (רש"י). כתב בספר "דרש משה": לכאורה תמוה למה אמר רש"י עשו סולמות? היה לו לומר, אם יאמר עלו לרקיע, כי הסולמות ממש אינם כלום! ונראה שכשהאדם רוצה להתגדל צריך לעשות כל מה שביכולתו, שבזה ניכר שהוא רוצה ממש, ואז יצליחהו השם יתברך אם ראוי

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

אפשר לאדם לסובלו, וכל זה עבור שהסתכל באישה שאינה שלו בעל כורחו. ובזה תיקן את מה שפגם בגילגול הקודם. ושניהם (פלטי ורבי מתיא) היו גילגול של יוסף הצדיק עליו השלום.

מספרים שכאשר היה צריך ה"בנא סאלי" זצ"ל להגיע לישראל, נסע בנו רבי מאיר זצ"ל בראש קבוצה ממעריציו כדי לקבל את פניו בשדה התעופה. עקב תקלה, חל איחור בנחיתת המטוס, והם נאלצו להמתין באולם ההמתנה כמה שעות. לדאבון לב, לא נשמרה חומת הצניעות בשדה התעופה, ורבי מאיר ישב כשראשו מורכן וידיו מכסות את פניו, ובני החבורה עמדו סביבו כחומה, כדי להסתיר כל מראה אסור. מידי פעם שמעו את הרב נאנח ואומר בכאב: לולאי מצוות כיבוד אב, לא הייתי בא! השהות במקום, מזיקה לי בגלל הפריצות הנוראה! עברו כמה שעות, ובני החבורה הקשו לעמוד על משמרתם, והחומה שיצרו סביב הרב התרופפה. מיד קם רבי מאיר ועמד ליד עמוד שיסתיר מעיניו כל ראייה אסורה, וכך המתין עד בואו של אביו. לאחר שלוש שנים, כשבאו לבקרו אותם בני חבורה שהיו עימו בשדה התעופה, היה מוזכר להם רבי מאיר ביגון ובצער את שעות ההמתנה, ואמר כי אותה שהייה קצרה הזיקה לו, ועד היום הוא עמל לתקן את המעוות... הבה נתבונן: בשלוש שנים יש כאלף ימים. ואלף ימי יגיעה נוראה ונשגבה בתורה ובקדושה, עדיין אין בכוחם למחות כליל, רושם של טומאה שנגרם עקב שהייה במקום של פריצות. ואם כן, כמה אלפי ימים צריך כדי למחות רושם של הסתכלות אסורה...

(דרשה לישראל)

ידוע המעשה שהיה עם התנא הקדוש רבי מתיא בן חרש, שממיו לא נשא עינו לאישה בעולם. ופעם אחת ראהו השטן ונתקנא בו, כיצד אדם כזה לא חטא בעיניו מימיו. מה עשה השטן? עלה לרקיע ועמד לפני הקדוש ברוך הוא ואמר: ריבוננו של עולם, תן לי רשות ואנסהו! אמר לו הקדוש ברוך הוא: לך. הלך וראהו שהיה יושב ועוסק בתורה. מה עשה? נדמה לו כאישה שלא היה כיופיה מימות נעמה (אחות תובל קין) שאפילו מלאכי השרת נכשלו בה (שנאמר "ויראו בני האלוקים את בנות האדם כי טובות הנה"). עמדה האישה לפניו, ומיד הפך הרב את פניו לצד שני, וגם היא הלכה לצד שני. כיון שראה אותה מתהפכת לצד שני, אמר: מתיא אני שמא יתגבר עלי היצר הרע ויחטיאני. מה עשה אותו צדיק? אמר לתלמידיו: לכו והביאו אש ומסמרים. נתן את המסמרים באש עד שנעשו אדומים, ונתנם על עינו... כיון שראה השטן כך, נדדעזע ונפל על פניו ועלה ברעדה למרום. באותה שעה קרא הקדוש ברוך הוא למלאך רפאל ואמר לו: לך ורפא את עינו של רבי מתיא. הלך רפאל כדי לרפאותו, אך רבי מתיא אמר לו: הניחני, מה שהיה היה. חזר לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לו שאינו רוצה להתרפאות. אמר לו הקדוש ברוך הוא: לך אמור לו שלא ישלט בו יצר הרע לעולם! מיד הלך ורפא אותו. וכתב על זה בספר הדורות: רבי מתיא היה גילגול של "פלטי בן ליש", שעל פי ציווי שאול המלך, לקח את מיכל בת שאול שהיתה ראויה לדוד המלך. ומכיון שידע שהיא אסורה לו על פי הדין, נעץ חרב בינו לבניה כדי שלא יגע בה. ואף על פי שלא נגע בה, מכל מקום בעל כורחו נהנה ממראית העין, וזנו עיניו במה שאינו שלו. לכן הוצרך לתקן פגם זה, ונתגלגל ניסיון זה לידו, כדי שיצער עצמו בצער גדול של עיוורון עיניים על ידי גחלת של ברזל, שהוא צער שאי

והייתם לי סגולה

סגולה לחולה שיקבל עליו מידת חסידות בדבר מסויים לעשותו, ובזכות זה יתרפא מחוליו (בן יהודע ערכין דף טז).

(ישועה והצלחה)

מדברי האש הישירה הרה"ג ר' יוסף מוגרבי שליט"א

הזיכור הבנים

זהירות! אתם "מודל" לזיקוי!

בספר "עקרונות בחינוך ילדים" מסופר שפעם בא אדם אחד לרבי מוקצק זצ"ל ואמר לו שהוא מאוד רוצה שיהיה לו בן תלמיד חכם. אמר לו הרבי שכל מה שישגי הוא שיהיה לו בן שגם הוא ירצה שיהיה לו בן תלמיד חכם. העצה היא שתהיה בעצמך אדם הרגיל בנר, ואז ממך יראו וכן יעשו, ואולי אז תזכה לבנים תלמידי חכמים. הנהגת ההורים היא יסוד היסודות של החינוך. אם אנחנו רוצים להשרות על הילדים אווירת שלווה, להרגיל אותם לחיי מנוחה ורוגע, עלינו לחיות ללא צעקות, ללא כעסים ומריבות, אנו צריכים בעצמנו להיות כאלו! ובעיקר להקפיד על כך כשהילדים בנוכחותינו. זה אומנם קשה, אבל צריך לדעת שהילד רואה, שומע, עד לכל מה שמתרחש וזה מה שהוא קולט. ומעשה בסמינרסטית אחת, שהיתה צריכה להעביר שיעור על נושא ברכות, וכמובן שהיא הכינה שיעור נפלא, באומר ובצליל, בציורים ובשיכפולים, השתמשה היטב בכל האמצעים שעמדו לרשותה להעביר את המסר על חשיבות הברכה, והשיעור אומנם היה נפלא. ובסוף השיעור, כאשר גרונה ניחר מרוב דיבור על חשיבות הברכות, היא לגמה כוס מים מבלי לברך. והשאלה המתבקשת היא, מה היא חינכה את הילדים, האם במשך כל השיעור או ברגע האחרון? כמובן שהיא חינכה אותם ברגע האחרון. הילדים יצאו מן השיעור בתחושה שאפשר להיות נאה דורש ולא נאה מקיים, זה החינוך שהם קיבלו. לברך, ודאי שהם לא למדו מהשיעור הזה. אדרבא, עוד יצאו ממנו ניזוקים. ואם כן הדבר איך ינהגו הילדים כשדורשים מהם לברך בכוונה, כשההורים בבית בקושי ממלמלים במהירות את הברכות, גם הם ימלמלו במהירות את הברכות! ויש ברכות שעוד יותר מזולזלות כמו ברכת "אשר יצר", אבוי כמה שהיא מזולזלת! או ברכות הנהנין כמו "שהכל", שגם הן מאוד מזולזלות לדאבונו הלב, ולפעמים מזולזלים אפילו בברכת המזון שהיא דאורייתא! וגם זה נכנס בעניין של הדוגמה האישית. אם ההורים היו מברכים מילה במילה, בקול רם ובצורה מכובדת, אומרים כל מילה כמו שצריך, אזי הילדים היו מתלמדים להיות מברכים! אבל מה יעשה הבן ולא יחטא אם הוא רואה דוגמה שלילית בבית!! אי אפשר להסתתר, הדברים תמיד מתגלים, אפילו אנשים שמודעים לכך שעוקבים אחריהם ומנסים לעשות הצגות, סופם להתגלות. הסיפור המפורסם ביותר היה עם משיח השקר, שבתאי צבי שר"ג, שהצליח להטעות חלק גדול מהעולם היהודי שילכו אחריו, היו אפילו רבנים שתמכו בו. הוא התנהג בפרישות, בקדושה, בטהרה, היה טובל ומסתגף עד שחלקים גדולים מיהודי אירופה האמינו בו. והיו חכמים שהסתפקו מה טיבו של איש זה, ושלחו משלחת להיות אצלו ולתהות על קנקנו. פעם אחת עברו ליד החדר שלו, הדלת היתה פתוחה, וראו אותו שוכב על המיטה פרקדן ומיד ידעו שהוא שקרן. לכמה דקות הוא שכח שהוא משיח. אדם גדול לא שוכב כך. את ה"חזון איש" זצ"ל לא היינו רואים אף פעם שוכב על המיטה כך, וגם לא את ה"חפץ חיים" זצ"ל. אדם שהוא אמיתי ובנוי נכון לא מסוגל לכך! הוא פשוט לא יכול. אז ידעו שהוא לא אדם אמיתי אלא שחקן ורמאי. וככל שנחנך את ילדינו לאמת - באמת ונהיה אנו כאלה, אז נזכה לברכה ונהיה "אנחנו" (ואחר כך) "וצאצאינו" וכו', כולנו יודעי שמך.

שלום בית

מי לא רוצה להיות מאושר!

בוקר אחד צילצל הטלפון בקול רעש גדול "שלום, גרשון!", נשמע קולה של הינדה אשתו מבעד לשפופרת הטלפון. "אתה ודאי מופתע שהתקשרתי אליך לעבודה. לא, לא קרה שום דבר מיוחד, והפעם אני אפילו לא צריכה שתביא משהו בדרך הביתה! פשוט נזכרתי בחיך הנחמד שלך, ופתאום התחשק לי להתקשר ולספר לך כמה אני שמחה שאתה בעליו!". חיינו המשותפים יקרים מכדי להתייחס אליהם בשוויון נפש. הרגעים שקודמים לפרידה מבן הזוג בבוקר, עשויים להעניק את הכוח לכל היום כולו. מחוות קטנטנות עשויות ליצור בינינו תחושה של קירבה, גם כאשר איננו נמצאים זה במחיצתו של זה. מסופר מעשה במלך שלא היתה לו שמחת חיים. הכלים היפים ביותר שלו הונחו לפניו, לוליין הובא ממרחקים כדי לשעשע אותו, אולם דבר לא הועיל. המלך עזב את ארמונו בסערה ויצא לדרך כדי לחפש שמחה. הוא הלך והלך, עד שהגיע ליער והנה שם, בין העצים, פגש אדם זקן יושב ובוכה מרה. שאל המלך את הזקן מדוע הוא בוכה והלה השיב לו חלושות: "אשתי המסכנה חולה מאוד ואין לי אמצעים כדי לקנות לה את התרופות להן היא זקוקה. אינני יודע כיצד לעזור לה!". המלך הסיר את הכתר מעל ראשו ושלף את אחת האבנים היקרות שהיו משובצות בו. הוא הושיט לזקן את האבן היקרה ואמר: "לך לשלום וקנה לאשתך את התרופות להן היא זקוקה. ושתהיה לה רפואה שלימה!". מרוב שמחה על כך שיוכל לעזור לאשתו, כמעט ונעתקו המילים מפיו של הזקן. הוא הודה למלך מעומק ליבו ושאל: "הוד מעלתך, מלכי הטוב, כיצד אוכל להשיב לך אי פעם טובה על טובתך?". השיב המלך: "כבר נתת לי את שהייתי זקוק לו. שימחת את ליבי". המלך חיך והוסיף: "לא יכולת להעניק לי מתנה גדולה יותר מזו!". אם רק נשים לב, נגלה שהנתינה היא המפתח האמיתי לאושר ולסיפוק. אומנם כן, שכרה של הנתינה הוא האושר שנגרם לנותן בעולם הזה, אך לאמיתו של דבר, שמור לנו השכר לעד. הוא מתמשך דרך העולם הזה ועד לעולם הבא. הנתינה היא מפתח לאושר נצחי. וככל שנרבה לחפש דרכים לנהוג ככתוב כאן עם בן/בת זוגינו, נזכה להרבות את האושר והשמחה בביתנו, נחזק את הקשר והאחדות ונירש טובה וברכה, לא נבוש בעולם הזה ולא ניכלם לעולם הבא.

אמרי שפר

- * הרה"ק רבי אברהם יהושע השל מאפטא אומר: אדם צריך להיות ככלי, עם בית קיבול המקבל ברצון כל מה שבעליו יוצק בו, בין יין בין חומץ.
- * הרה"ק רבי אברהם מסוכצ'וב אומר: אילו היו הנרדפים יודעים את הטובה שעושים עימהם הרדפים, היו הם חרדים אחרים ונושקו שולי גלמותיהם.
- * מאמר החכם אומר: היסורים הזמניים הם נר דלוק ביד האדם לדעת מה טיבו עם מרא.
- * הרה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזביצה אומר: אין על ישראל עול ושיעבוד של גימם כי אנו מאמינים: הכל הוא מהשם יתברך.

(פתגמים נבחרים)

ועל כן יאמרו המושלים-משל ונמשל

נוטל את הממתקים ולומד היטב. הוא אשר אמרתי - חיך הצדיק - דע לך, כי כל הזמן שהילד קטן ואינו מבין את מעלת הלימוד, קשה מאוד למושכו אל ספסל הלימודים, על כן מפתים אותו במיני מתיקה, ומי שנולד בעל תאוה - כאשר מפתים אותו, הרי שהוא נמשך אל הלימוד, אולם כאשר יגדל, תאוה זו היא עצמה שתפריע לו בלימוד. לעומת זאת, בנך נולד בלא אמצעי תאוה ואין לפתוהו במיני מתיקה, וכאשר יגדל ויבין את ערך הלימוד, יהיה תלמיד חכם גדול! כן הוא גם הנמשל: כל העולם מתאוה לארץ ישראל מפני טובה ומעלתה, "ארץ אשר היא זבת חלב ודבש", ואומנם חיפוש אחר הטוב והתענוג גרם לבני ישראל שיחטאו, ומפני שחטאו גליו מעל אדמתנו, אבל לעתיד לבוא יגאל אותנו הקדוש ברוך הוא, ויעקור את יצר הרע מליבנו, וכל חפצנו יהיה לקיים ולהידבק בדרכיו, ויקויים בנו הכתוב: "ונטעתים על אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם!"

"ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם" (י"ד, ח), משל ליתומים שירשו מאביהם בית גדול בן ארבע קומות ובו חדרים גדולים ומרווחים. מכיון שבית זה היה גדול מכפי צורכם, השכירוהו לבעל משפחה גדולה, ואילו הם עצמם שכרו מאיש פלוני בית קטן בין שני חדרים. לימים פרצה שריפה גדולה בעיר והיתומים הללו החלו לנסות לכבות את האש במקום מגוריהם. עבר שם איש חכם, וכאשר ראה אותם אמר: לשם מה אתם טורחים לכבות את האש בבית שאינו שלכם?!... במקום זאת עדיף שתרוצו אל הבית שנפל לכם בירושה ושם תלחמו בהלכות! כן הוא גם הנמשל. אנו מתפללים תדיר ומבקשים שיושפע לנו נפש משהימים, משום כך מרמז הכתוב ואומר: "ואתם אל תיראו את עם הארץ" ולא יעלה על לבכם לאמור "כי לחמנו הם" ומהם פרנסתינו. יותר ראוי לבקש רחמים על בנין בית המקדש, כי שם ציוה ה' את הברכה ושם מצויים צינורות השפע להשפיע עלינו כל טוב.

(משלי המגיד מדבנא)

"אם חפץ בנו ה' והביא אותנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר היא זבת חלב ודבש" (ח, ט). בבית אחד חיו שני שכנים בידידות רבה, אלא שצרה אחת משותפת היתה להם - שניהם לא זכו לצאצאים. החליטו השנים ללכת אל רב צדיק שיברך אותם בזרע של קיימא וזכות ברכתו יושעו ממרום. שמעו על צדיק גדול שנודע לשם ולתהילה וגוירתו - הקדוש ברוך הוא מקיים. נסעו השנים מרחק רב עד שהגיעו אל בית הצדיק, וכאשר נכנסו אל הקדוש פנימה - לא עצרו בעצמם ופרצו בבכי מר. כאשר נרגעו מעט, סיפרו לצדיק את מטרות בואם, והצדיק קיבלם בחום ובטוב להם כי בעזרת ה' לשנה הבאה יוולד לכל אחד מהם בן כבוד. "אולם זאת אני מבקש" - אמר הצדיק - "בעזרת ה', כאשר ימלאו לבנים שלוש שנים, שובו אלי אתם ובניכם ואברך גם את הילדים". נסעו השנים חזרה לביתם וליבם מלא תקוה, ואכן, כעבור שנה התקיימה ברכת הצדיק במלואה, לשני השכנים נולדו בנים בריאים ושלמים. כאשר הגיעו הבנים לגיל שלוש, זכרו ההורים את בקשת הצדיק, לכן אסרו מרכבה ונסעו אל עירו. כאשר נכנסו אל הצדיק ובניהם על זרועותיהם - שמח מאוד לבואם, אלא שאת הראשון בירך שיגדל ויהיה תלמיד חכם גדול, ואילו על השני אמר שיהיה בעל תאוה ולא יחפוץ ללמוד מאומה... נעצב אביו של זה אל ליבו, אולם את הנאמר אין להשיב, על כן שבו אל ביתם. והנה, כאשר גדלו הילדים מעט, וכבר התחילו ללמוד בבית המלמד, נכחו לדעת כי ממש קרה להיפך, ולא נתקיימו דברי הצדיק... הילד הראשון מאס בתלמודו וכל היום השתובב ועשה מעשה קונדס, ואילו השני למד בהתמדה נפלא... כאשר ראה אביו של הראשון כי צרה מרחפת על ראשו, מיהר ונסע אל הצדיק לתנות צער, וכאשר אך נכנס אל החדר, קידם אותו הצדיק ואמר: "הנה אביו של הילד החכם!" לא כן רבי - אמר האב בצער - בני אינו לומד מאומה, ובנו של שכני הוא המתמיד והשקדן. הדבר לא יתכן - אמר הצדיק - והלא על בנך אמרתי כי הוא יהיה החכם! ספר נא לי על הילדים ועל מעשיהם. סיפר האב כיצד שכרו הוא ושכנו מלמד מסור, והלה מפתה את הילדים במיני מתיקה, ובנו מואס במגזנות ומשליך אותם אחר גו, ואילו בן השכן

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ ברכת התורה צריך לזיז בה מאוד. ויברך אותה בשמחה גדולה, ואמרו חכמינו ז"ל ש מפני שלא בירכו ברכות התורה נחרבה ארץ ישראל, והקדוש ברוך הוא הבחין ללבבות ידע כי אף על פי שעסקו בתורה לא היו עסוקים לשם לימוד התורה אלא למדו כמו שלומדים שאר חוכמות, ולכן לא בירכו ברכות התורה שלא היתה התורה חשובה בעיניהם ולכן לא הגינה עליהם, ועל כן צריך לזיז בה מאוד וליתן הודאה על שברך בנו ונתן לנו כלי חמדתו.
- ✓ ידקדק בברכת התורה לומר אותה ככוונה גדולה, ויכוין לפטור כל מה שילמד בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה במשך היום והלילה, עד לאחר שישן שינת קבע בלילה.
- ✓ יש אומרים שברכות התורה הן מצוות עשה מן התורה, אבל לדעת הרמב"ם והשולחן ערוך ברכות התורה הן מדרבנן. ולכן אם האדם הסתפק אם בירך ברכות התורה, לא יברך מספק אלא יברך בלי שם ומלכות, או יכוין לצאת ידי חובה בברכת אהבת עולם - אם עדיין לא התפלל, וילמד מעט מיד אחר תפילת שמונה עשרה, או ישמע ברכות התורה מאדם אחר שעדיין לא בירך.
- ✓ צריך לברך ברכות התורה בין כשרוצה לעסוק בתורה שבכתב, ובין כשרוצה לעסוק בתורה שבעל פה, דהיינו במשנה או בגמרא או במדרש. וגם לפסוק דין בלי נתינת טעם והסבר, נכון להחמיר שלא יעשה כן לפני שיברך ברכות התורה. ולכן אם נשאל שאלה בהלכה, יברך קודם ברכות התורה, ויאמר פסוקי פרשת "ברכת כהנים" כנהוג, ואחר כך נשיא על מה נשיא.
- ✓ הכותב דברי תורה בקומו משנתו, צריך לברך לפני כן ברכות התורה. ומכל מקום כיון שיש פוסקים שחולקים בזה, נכון שלאחר שיברך ברכות התורה יקרא את פסוקי פרשת "ברכת כהנים" כנהוג, כדי שתהיה עיקר ברכתו על פרשת ברכת כהנים ואחר כך יכתוב את דברי התורה.
- ✓ המהרהר בדברי תורה אינו צריך לברך קודם לכן ברכות התורה. והמעייין בספר נכון להחמיר שיברך תחילה ברכות התורה ויסמוך להן פרשת ברכת כהנים כנהוג, כיון שהמעייין בספר מוציא מפיו בדרך כלל כמה תיבות בדרך עיון, ולכן זה עדיף מהרהר.
- ✓ השומע דברי תורה, יברך ברכות התורה תחילה ויסמוך להן פרשת ברכת כהנים כנהוג.
- ✓ הנכנס לבית כנסת ומצא שהציבור אומר פסוק שמע ישראל, יאמר עימם את הפסוק הראשון אף קודם שבירך ברכות התורה, וכן יענה קדושה, מלבד פסוק "ימלוך ה' לעולם וגו'", שלא יענה אלא יהרהר בליבו. השומע ציבור שאומרים "ג' מידות רחמים שבפסוק 'ה' ה' א-ל רחום וחנן", יענה עימם אף קודם שבירך ברכות התורה, כיון שאין כוונתו אלא לתחנונים ולא לשם לימוד תורה. וכל שכן השומע קדיש או ברכו שיענה עם הציבור.
- ✓ פסוקים הנאמרים דרך תפילה ותחנונים ולא בדרך קריאה ולימוד, יש אומרים שמוטב לאומרם לפני ברכות התורה, ויש חולקים. ונכון לחוש לסבא זו ולא לומר שום פסוק אפילו דרך בקשה ותחנונים אלא עד אחר שיברך ברכות התורה. לפיכך הקמים באשמורת לומר סליחות, יברכו כל ברכות השחר עם ברכות התורה. ורק לאחר מכן יאמרו הסליחות הכוללות מזמורים ופסוקים. וכן האומרים פסוקי "תתפלל חנה" או "תיקון חצות", לא יאמרו אותם אלא לאחר שיברכו ברכות התורה, ומכל מקום מי שנוהג להקל בזה, יש לו על מה שיסמוך.
- ✓ עשיית פעולות מצוה לפני ברכות התורה מותרת, אף על פי שבאותו זמן הוא מהרהר בדין הזה, מכל מקום הדבר מותר כיון שאינו מתכוין ללימוד.
- ✓ ברכות התורה הן: ברכת "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על דברי תורה", "והערב נא" וגו', וברכת "אשר בחר בנו".
- ✓ מנהג הספרדים ועדות המזרח קדעת רבינו האר"י ז"ל שהיה עונה אמן אחר ברכת "על דברי תורה", כיון שברכת "והערב נא" היא לא כהמשך לברכה על דברי תורה אלא היא ברכה בפני עצמה, אף על פי שאומרים "והערב" בתוספת אות ו"ו".
- ✓ צריך לומר "ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאינו וצאצאינו עמך בית ישראל", ויש לתקן הנוסחה כנ"ל, וצריך להחזיר עטרה ליושנה, כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל, והמתפלל על אחרים הוא נענה תחילה.
- ✓ יכוין מאוד בברכת התורה בשעה שאומר "ונהיה אנחנו וצאצאינו", שיהיו בניו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מידות טובות.
- ✓ גם גר יכול לברך ברכת אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו.
- ✓ נכון להחמיר ללמוד מיד אחר "ברכות התורה", כדי שלא יהיה הפסק בין הברכות לבין לימוד התורה, ונהוג לומר פסוקי "ברכת כהנים" מיד לאחר "ברכות התורה", ואומרים פסוקים אלו אפילו כשמברכים ברכות התורה לפני עלות השחר.
- ✓ אם יש שינת עראי (דהיינו שהתנמנם על אצילי ידיו), אינו נחשב להיפסק, ואינו חוזר ומברך ברכות התורה.

(התפילה והלכותיה)